Chryścijanskaja Dumka

BIEŁARUSKI KATALICKI DWUTYDNIOWIK

№ 17 (143). Wilnia, 5 kastryčnika 1937 h. Hod X.

Zabytaja sprawa

(Krychu ab chatnich słuhach).

Niesamawitaja tema! Musić nia majuć ab čym ważniejšym pisać — padumaje nie adzin, ubačyŭšy zahałowak hetaha artykułu. Adnak, śmiejem ćwierdzić, što pamylicca toj, chto hetak padumaje. Sprawa chatnich słuhaŭ jość dla biełarusaŭ sprawaj duża ważnaj, ale, na žal, jość jana sprawaj badaj susim u nas zabytaj.

Biełaruski narodny ruch abniaŭ užo i abymaje dalej usie słai našaha narodu. Spatykajem jaho ŭ šyrokich sialanskich masach, spatykajem siarod fabryčnych haradzkich rabotnikaŭ, spatykajem siarod wučnioŭskaj i studenskaj moładzi i ahułam siarod intelihiencyi, ale nadta mała prajaŭlajecca biełaruski nacyjanalny ruch siarod chatnich rabotnicaŭ, ci jak zwyčajna nazywajuć, chatnich słuhaŭ. Tymčasam hetyja ludzi, što žywuć z pracy swajej pry roznaha rodu chatniaj rabocie, najmajučysia pa haradoch, u biełaruskim narodzie składajuć dawoli wialiki lik i pakidać ich na staranie, nie zwaročwać na ich uwahi, anijak niamožna.

Praŭda, nia možna skazać, što naprykład u takoj Wilni susim niama biełaruskaj nacyjanalnaj świedamaści siarod chatnich rabotnicaŭ, — niejkaja krycha jość, ale heta sapraŭdy krycha ŭ paraŭnańni z tymi celymi masami, jašče niaświedamymi nacyjanalna, chatnich rabotnicaŭ, što prychodziać siudy z biełaruskaj wioski. Pa inšych-ža haradoch našaha kraju hetaja sprawa, zdajecca, wyhladaje jašče horš.

Čamu-ž tak niadobra z hetym dziejecca, dzie hetaha pryčyna? Pryčyna hetaha, na našu dumku, pradusim u adsutnaści takoj biełaruskaj arhanizacyi, jakaja-by hetaj sapraŭdy tak ważnaj sprawaj zaniałasia, jakaja-by padumała i parupiłasia ab henych masach biełarusak, što roznym siemjam pradajuć swaju mazolnuju pracu i nia majuć nidzie choć-by tolki maralnaha, ale ščyraha i sardečnaha padtrymańnia.

Palaki majuć dla chatnich słuhaŭ Tawarystwa św. Zyty. Hetkaje-ž Tawarystwa majuć i litoŭcy. Rabotnicy, što należać da hetkaj arhanizacyi, majuć siakoje-takoje tawaryskaje žyćcio, a tak-ža padmohu na wypadak chwaroby i apieku na staraść. Woś-ža ab niečym padobnym treba było-b padumać i biełarusam. Hetkaje biełaruskaje Tawarystwa, apiakujučysia matarjalna i maralna chatnimi słuhami, pryciahnuła-b ich u biełaruskaje asiarodździe i nie dapuściła-b da taho, kab jany hinuli nacyjanalna dla biełaruskaj nacyi.

Ale wiedajem usie duża dobra, što ŭ našych warunkach adrazu hetkaha tawarystwa nia stworyš. Heta tak. Adnak z hetaha susim nie wynikaje, što ničoha ŭ hetaj sprawie rabić nia treba. Nie. Treba ab hetym užo dumać i rabić pryhatawańni dzieła stwareńnia Tawarystwa dla biełaruskich chatnich haradzkich słuhaŭ.

Pryhatawańni henyja — heta budzie reč dalejšaja. Bližejšyja-ž mety ŭ hetaj sprawie buduć hetkija: kirawać chatnich rabotnicaŭ u biełaruskija asiarodki ŭ Wilni, padtrymliwać z imi pryjaznyja i tawaryskija adnosiny, zaachwočwać bywać na nabaženstwach dla biełarusaŭ u ka-

ściele św. Mikałaja, a tak-ża abdarać ich adpawiednaj biełaruskaj litaraturaj.

Ab hetym usim pawinna pomnić biełaruskaje hramadzianstwa, a tak-ża i tyja baćki ci swajaki, jakija pasyłajuć u harady kandydatak na chatniuju służbu. Uspomnili my tut ab Wilni, bo heta hałoŭny horad našaha kraju, siudy najbolš kirujecca z biełaruskich wiosak dziaŭčat i žančyn na chatnich rabotnic i tut hałoŭnaje asiarodździe biełaruskaha ruchu. Ale hetyja ŭwahi i rady datyčać tak-ża i inšych haradoŭ, kudy prychodziać našyja chatnija rabotnicy i dzie miascowyja biełarusy hetuju ahulna-biełaruskuju sprawu pawinny zaŭsiody brać pad uwahu i zrabić. usio toje, što ležyć u ich mahčymaści.

„Chr. Dumka" kaštuje ŭ hod usiaho 2,40. U składčynu jašče taniej: kali chto na adzin supolny adras źbiareć troch padpiščykaŭ, dyk za try ekzemplary „Chr. D." płacić tolki 3 zał., heta znača kožny padpiščyk z hetaj trojki atrymaje našu hazetu za 1 zał. u hod.

Sudy nad litoŭskimi ksiandzami

14.IX sioleta ŭ Świancianach wyjeznaja sesija Wilenskaha Akružnoha Sudu raźbirała sprawu 6-cioch litoŭskich ksiandzoŭ. Byli jany winawačany ŭ tym, što ŭ metryčnych knihach byccam litoŭščyli prožviščy. Na ławie abwinawačanych siadzieli hetkija ksiandzy: 1, dziekan z Bieniakoniaŭ D Gajlušas, 2, Z. Butkiewičius z Marcinkancaŭ, 3, N. Wajšutis z Haducišak, 4, P. Prunskis z Pałušy, 5, B. Budreckis z Wasiunaŭ i 6, St. Waliukiewičius z Ejšyšak.

Usich hetych ksiandzoŭ akty abwinawačańnia byli badaj adnolkawaha źmiestu, rožnica była tolki ŭ liku „źlitoŭščanych" prožviščaŭ. Tak napr. ks B. Budreckis byŭ winawačany, što byccam źlitoŭščyŭ 14 prožviščaŭ, ks. P. Prunskis—4 prožviščy, ks. K. Butkiewičus — 3, ks. Wajšutis 3, dziekan D. Gajlušas—1 prožviščа i ks S. Walukiewičus— tak-ża 1.

Z publična adčytanaha ŭ Sudzie aktu abwinawačańnia ks. B. Budreckisa było widać, što jon, buduči probaščam u Wasiunach ad 1932 da 1936 h., zapiswajuči metryki i wydajuči metryki, źmianiŭ prožviščy ludziej hetak: 1, Piworiun zapisany Piworiunas, 2, Skumin—Skuminas, 3, Siekan—Siekanas, 4, Skrebut — Skrebutenas, 5, Činčik — Činčikas, 6, Jurgelan — Jurgelanas, 7, Łozdzin—Łozdzinas, 8, Romel—Romelis i h.d

U akcie abwinawačańnia ks. Z. Butkiewiča było skazana, što prožviščа Taškun źmieniena na Taškunas, Rapnik — na Rapnikas i Warna — na Warnas.

Usie abwinawačanyja da winy nia pryznalisia. Adny wyjaśniali, što metryki ŭ ich piša arhanisty, a jany choć ich śćwiardžali, ale źmieny prožviščaŭ nie zaŭważyli, a druhija ŭznoŭ padawali inšyja tłumačeńni.

Paśla pakazańniaŭ cełaha radu świedkaŭ, prakuror damahaŭsia ŭsich abwinawačanych ksiandzoŭ pakarać. Abaroncy-ž ich: Juchniewič i Jasinski prasili apraŭdać ich. Jany dakazwali, što pamyłki i niedakładnaści zdarajucca nia tolki ŭ parafijalnych kancelaryjach, ale tak-ża i ŭ inšych ustanowach. Pawodle adwakataŭ abwinawačanyja ksiandzy złoj woli nia mieli.

Wynik prysudu byŭ hetki: ks. dziekan Gajlušas, ks. Butkiewičus, ks. Wajšutis, ks. Waliukiewičus — apraŭdany; ks. Prunskis pakarany warunkowa na dwa tydni aryštu, ks. Budreckis — na miesiac aryštu.

16.IX toj-ża Sud u Świancianach razhladaŭ sprawu ks. M. Pšyjałgoŭskasa, z Twerača, winawačanaha takža za litoŭščańnie prožviščaŭ. Sud zasudziŭ jaho na dwa tydni aryštu.

(*„Viln. Ryt." Nr 75).*

Dr. Jadwiha i St. Hrynkiewičy.

ALKAHOLIZM.

(Ab harełcy).

Harełka — worah narodu. Skaz razumny, šmat u im praŭdy. Mała druhich hetkich worahaŭ, jak harełka. Dakazać škodnaść harełki adnačasna lohka i ciažka. Lišnie šmat pryčynaŭ jość, dziela jakich ludzi biarucca za wodku, kab adnymi słowami pierakanać tych, što zahladajuć u čarku. Pokazki narodnyja wielmi bahatyja ŭ henaj halinie. Pobač siabie bačym tamaka hutarku ab škodnaści dy adnačasna ab patrebie, kab ludzi pili.

U našaj hutarcy nia budziem spyniacca na statystykach, jakija nam pakazali-b, što harełka wyklikaje roznajakija chwaroby, jak jana prywodzić u halitu cełyja chaty, wioski, staronki. Nia budziem tutaka spyniacca na wielmi prawilnych i cikawych zaŭwahach nad pakaleńniami ad tych baćkoŭ, jakija pili. Źwierniem tolki ŭwahu čytača na fakty, jakija lohka kožny moža sam ubačyć sobskimi wačyma na sabie ci na tych, z jakimi kožny dzień sustrakajecca.

Biazumoŭna, što nadta ciažka kazać ab škodnaści taho, na što pazwalaje dziaržawa ci na't da čaho jana sama zaachwočywaje, robiačy manapolki. Na henym woś prykładzie bačym, jak chistajecca siańniašniaja maral. Kožny čaławiek, asabliwa kali jon mała papsawany sučasnaju nam cywilizacyjaju, bačyć hetkaje razychodžańnie i zhetul biarecca ŭ jaho niedawier da słowa wusnaha ci drukawanaha. Adno čuje, inšaje bačyć, i heta jakha ŭ tych samych, — što tolki jamu hawaryli.

Treba adnak, kab kožny świadomy hramadzianin wiedaŭ asnaŭnyja fakty z najbolš ważnych pytańniaŭ žyćciowych. Z henaju metaju pišam u karotkaj formie najbolš patrebnyja wiedamaści ab harełcy i ab tym usim, što idzie ŭśled za jeju ŭ halinie zdaroŭja, siamiejnaha žyćcia, hramadzkich prajawaŭ pjanstwa i h. d.

Wielmi raspaŭsiudžany pahlad, što wodka, pobač swaich apjaniajučych swomaściaŭ, daje siłu słabym. Tyja, što wykazywajuć hetkija pahlady, paklikajucca na nawukowyja dośledy, što alkahol nadta adžyŭčaja strawa. Pahlad biazumoŭna pamyłkowy. Zamiest taho, kab doŭha pawučonamu heta dakazwać, lepš hlanuć na ludziej, jakija pjuć, i tych, što dziela tych ci inšych miarkawańniaŭ na't u huby harełki nie biaruć. Pjanica zaŭsiody chudy, pryhnuŭšysia ledź nie da ziamli, a ŭziać pobač z imi spartsmenaŭ, turystaŭ, siłačoŭ, jakija zusim nia prymajuć wodki, dyk adkaz budzie lohki. Apošnija buduć zdarowymi, strojnymi ludźmi, poŭnymi dužaści, badziorości. Zaniapad na ciele ŭ pjanicaŭ — heta śledamka nia tolki błahoha dziejańnia alkaholu na psychiku čaławieka, heta prajawa wyklučna fizyčnaja, sa starany ciela. Harełka nia tolki nie dadaje siły,

† T. Masaryk.

14.IX sioleta, pražyŭšy 88 hadoŭ, pamior pieršy prezydent Čechasławacyi T. Masaryk. Byŭ heta wialiki palityk, a tak-ža wučony filozaf i socyjolah. Češki narod nazwaŭ jaho Prezydentam-Aswabadzicielem.

Masaryk radziŭsia ŭ Sławacyi. Matka jaho była češka, a baćka—sławak. Baćki jaho byli prostyja ludzi. Baćka jaho służyŭ zwyčajnym furmanom. Małady Masaryk da 15 hadoŭ swajho žyćcia pracawaŭ u ślasarni. Paśla pakinuŭ ślasarku, skončyŭ himnaziju i ŭniwersytet. Staŭsia ŭrešcie prafesaram praskaha ŭniwersytetu. Aprača nawuki zajmaŭsia tak-ža i palitykaj. U 1900 h. zasnawaŭ „Češkuju Narodnuju Partyju," jakaja mieła na mecie wyzwaleńnie češkaha narodu z aŭstryjacka-wuhorskaha panawańnia.

T. Masaryk byŭ duža pracawity. Jon mnoha zajmaŭsia nawukaj, palitykaj, šmat padarožničaŭ, a tak-ža napisaŭ duža mnoha rožnaha rodu nawukowych i publicystyčnych pracaŭ.

Padčas wajny pakinuŭ rodnuju Prahu i prabywaŭ u Londanie i Paryžy, kab tam dabiwacca wyzwaleńnia swajho narodu. I dačakaŭsia. Kali centralnyja dziaržawy (Aŭstryja, Niamieččyna i inš) byli razhromleny, pryjšoŭ čas na wo-

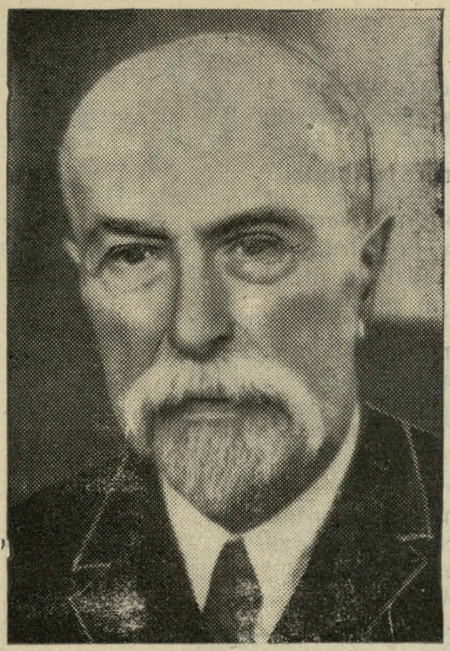

Tamaš Masaryk.

lu i češkaha narodu. T. Masaryk u mižnarodnaj palitycy dabiŭsia hetaha.

T. Masaryk, jak i ŭsie čechi, byŭ pryjacielem Rasiei Ale nia byŭ jon warožy i nam, Biełarusam. Jon uważaŭ, što ŭsie sławianskija narody a ŭ ich liku i biełarusy, pawinny stwaryć federatyŭny sajuz razam z Rasiejaj. Mnohija biełarusy, karystajučy z češkich zapamohaŭ, atrymali ŭ Prazie wyšejšuju aświetu. I heta ŭpłyŭ prychilnaści da nas češkaha Prezydenta Wialikaha Masaryka.

Masaryk pachodziŭ z siamji katalickaj. Katalicki Kaścioł adnak paśla pakinuŭ. Pryčanaj hetaha—miž inšym — było j toje, što kaścioł tady na češkich ziemlach znachodziŭsia ŭ rukach niamieckaha duchawienstwa, jakoje było waroža nastrojena da kulturnaha i palityčnaha wyzwaleńnia češkaha narodu. Ale biazbožnikam Masaryk nia byŭ nikoli. Jon zaŭsiody byŭ wierujučym, pryncypowa pryznawaŭ relihiju, cikawiŭsia jej i nawat baraniŭ jaje ad rožnych niakulturnych i prymityŭnych biazbožnikaŭ. Choć pryznawaŭ u krajnich zdareńniach razwody, to adnak uważaŭ, što treba hadawać ludziej u duchu nierazarwalnaści žanimstwa „Adzin muž — kazaŭ jon — i adna žonka na ŭsio žyćcio, aż da śmierci. Ščaśliwy toj, kamu dawiałosia pražyć wyklučna ŭ adzinažonstwie ci ŭ adzinamustwie... Krynicu žywoj i ažyŭlajučaj wady znajdzie tolki toj, chto zmoładu nia ŭtraciŭ nachiłu da maralnaj čystaty..."

Słowam, Masaryk wialiki byŭ u palitycy, u pracy, u nawucy, ale wialiki jak čałowiek, wialiki i ŭ značeńni etyčnym. Nia dziwa, što z nahody jaho śmierci ŭspomniŭ ab im uwieś kulturny świet. Uspaminajem i my i schilajem čało swajo prad wialikim Čecham i wialikim Čałowiekam. **M. K.**

---

a zusim naadwarot, adbiraje apošnija ŭ čałowieka.

Jakimi šlachami alkahol dzieić na arhanizm čałowieka?

Alkahol, jak napitak, wiadomy čałowiectwu daŭno. Užo ŭ Biblii čujem ab błahich staronach alkaholu. Heta-ž dziakujučy jakha alkaholu syn Noja ździekawaŭsia nad pjanym baćkam i byŭ za heta praklaty na wieki wiečnyja.

Alkahol znachodzicca ŭ harełcy, piwie, winie i h. d. Harełku robiać z žyta i bulby, piwa z jačmieniu, wino z winahradu i inšych fruktaŭ. Alkahol — heta wadzianistaja cieča, wostraja na smak, palučaja. Dawoli adnaje čaćwiertaje litra, kab wyklikać śmierć darosłaha čałowieka; dziela dziaciej chopić 20 hramaŭ, kab ich zabić Najbolšy pracent alkaholu znachodzicca ŭ harełcy, mienš jaho ŭ piwie j winie.

Bolšaja kolkaść harełki naraz moža wostra paškodzić dziejnaść mozahu. Henuju swomaść alkaholu lohka možam bačyć, hledziačy na tych ludziej, što asabliwa biaz prywyčki wypili krychu, jak kažuć, zašmat. Čałowiek dahetul razważny, aściarožny robicca ščyrym, adważnym, biare jaho achwota papiajać, paskakać, adčyniaje jon naskroź swaju dušu, kamu treba ci nia treba, taki čałowiek pačynaje raskazwać ab swaich padziejach najbolš tajomnych.

Harełka zabiwaje krytycyzm, napiŭšysia čałowiek nia bačyć nidzie ŭ ničym niebiaśpieki, nie baicca prykładam iści cieraz wuzkuju kładku na rečcy, dy adnačasna padaje ŭ wadu j topicca. Taki čałowiek pačynaje ihrać u karty, prapuścić usie swaje hrošy, zabywajecca na toje, što ŭ chacie hałodnyja dzieci, što žonka łažyć chworaja.

Nie zaŭsiody paśla harełki bačym dobry nastroj. Inšyja napiŭšysia robiacca wielmi niebiaśpiečnymi dziela kožnaha, chto im łučyć na woču. Pačynajuć swarycca z kožnym, čujem usialakija mianiuški; tady nadta skromny i wietliwy narmalna čałowiek pakazywajecca nam niejkim čužym, niewiadomym. Z jaho byccam wychodzić inšaja adzinka — hrubaja, dzikaja; henyja ludzi kidkija na roznyja bojki. Jak wiedama, 70 pr c. zładziejaŭ, prastupnikaŭ — heta ŭsio ludzi, jakija zahubili swajo žyćcio, dziakujučy harełcy.

Čałowiek apjanieły, pjučy dalej dachodzić da taho, što ŭ haławie jaho robicca niejak imhlista, hublaje jon pamiać, wola abniadužywaje, ciahlicy byccam zawiahajuć, pjanica nia moža stajać na nahach, chistajecca na ŭsie starony, aż pakul upadzie, nia hledziačy, dzie i jak. Da hetaha jašče moža naryhać i na samym kancy zasynaje mocnym ciažkim snom. Pračychajecca z jaho prybity, z ćmiannaju haławoju, nia maje jon da ničoha nijakaje achwoty, ni da raboty ni da jady. Piače niaznosna piačajka.

Nia tolki bolšaja kolkaść harełki wypitaja adrazu moža paškodzić. Jak kažuć dachtary, małaja kolkaść jaje tak-ža škodnaja i wielmi škodnaja roznym orhanam cieła. *(d. b.)*

I d z i.

Wyjšła ja z chatki—darožka idzieć:
Ach! wo—na sustrač babulka paŭzieć;
Bahasłaŭlaje i kaža: „idzi
Pa wioskach sialan bardžej pabudzi!"

Darožkaj idu—ŭściaž poŭnaj ciarniej,
Trudna było mnie, išła ja dalej,
Uśled chtoś hudzieŭ: „idzi dy idzi,
Zniamožany Lud ad snu razbudzi!"

Zachodžu ŭ haj — jon cicha šumić.
Čuju, zdajecca, ka mnie šapacić:
„Kiń usio, nie škaduj, śpiašajsia idzi—
Tam sielanina ad snu razbudzi!"

Wyjšła na pole, chleb śpieły stajaŭ,
Spuściŭšy hałoŭku, jon sumna šaptaŭ:
„Čužyja sažnuć...dyk chutčej ty idzi
Žancoŭ dy kascoŭ skarej razbudzi!."

1919 h. **W. Muraška.**

Biełaruski Nacyjanalny Kamitet zaklikaje da aśviety i achviarnaści

14 vieraśnia sioleta adbyŭsia ahulny nadzvyčajny schod Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu ŭ Vilni, na jakim była pryniata nastupnaja rezalucyja:

„Nadzvyčajny ahulny schod Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu ŭ Vilni dnia 14 vieraśnia 1937 h., razhledziŭšy sučasnaje pałaženńie biełaruskaje aśviety ŭ hranicach Polskaje Dziaržavy, śćviardžaje nastupnaje.

1. Biełaruskaja narodnaja aśvieta pradstaŭlajecca hetak:
   a) pačatkavaje navučańnie biełaruskich dziaciej u dziaržaŭnych školach pravodzicca papolsku,
   b) adzinaja ŭ krai siaredniaja biełaruskaja škoła — Biełaruskaja Filja dziaržaŭnaje himnazii im. Jul. Sławackaha ŭ Vilni nia moža zdavolić patreby biełarusaŭ u halinie narodnaje aśviety.
2. Biełarusy damahajucca navučańnia svaich dziaciej u rodnaj movie:
   a) dziela pačatkavaha školnaha navučańnia padajuć školnym uładam deklaracyi za biełaruskuju školu,
   b) dziela navučańnia ŭ himnazijach i licejach prosiać dziaržaŭnyja ŭłady adčynić adpaviedny lik hetych školaŭ i roŭnaležnyja klasy pry školach isnujučych, a tak-ža robiać zachady dziela adčynieńnia pryvatnych himnazijaŭ i licejaŭ.
3. Niedastatak metodyčnaha navučańnia školnaha biełaruskija narodnyja masy dapaŭniajuć samaaśvietaju, kultyvujučy biełaruskaje słova, pieśniu i zvyčai, a tak-ža cikaviačysia zdabytkami i padziejami va ŭsim śviecie.
4. Ahulny schod Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu śćviardžaje t-k-ža, što biełaruskaja moładź (u vializarnaj bolšaści) na šlachu zdabyvańnia vyšejšaj aśviety spatykajecca z niepakanalnymi pieraškodami mataryjalnaha charaktaru.

Biaručy pad uvahu vyšejskazanaje, Biełaruski Nacyjanalny Kamitet zaklikaje ŭsio biełaruskaje hramadzianstva dalej:

1. Usimi sposabami damahacca dla dziaciej svaich *biełaruskich* pačatkavych školaŭ,
2. U spravie siaredniaha školnictva—pradstaŭlać i dalej adnosnym uładam Polskaje Dziaržavy patreby hetaha školnictva, z damahańniem adčynieńnia hetych školaŭ na košt dziaržavy, a tak-ža prystupać da arhanizavańnia pryvatnych biełaruskich himnazijaŭ i licejaŭ.
3. U halinie zaškolnaj aśviety — naładzić fachovuju pomač u samaadukacyi šyrokich biełaruskich masaŭ.
4. Dziela padtrymańnia niezamožnaj, ale zdolnaj biełaruskaj moładzi vyšejšych, siarednich i prafesyjanalnych školaŭ naładzić supolnuju šyrokuju akcyju źbirańnia mataryjalnaj dapamohi."

b. p. Barys Kleckin.

18.IX sioleta, paśla doŭhaj chwaroby majučy 60 h., pamior Žyd, bahasłaŭlenaj pamiaci Barys Kleckin. „Słowo" z dnia 19.IX padaje ab im nastupnyja wiestki. Radziŭsia 1876 h. u Woŭpie, Horadzienskaha paw. r dhetul bački jaho pierajechali ŭ Mienščynu. Mieli tam dwor i niekalki fabryk. Barys kończyŭ himnaziju ŭ Miensku. U dwary i fabrykach było mnoha rabotnikaŭ Palakoŭ. Barys, buduči ŭžo sam haspadarom uspomnienaj majemaści, rupiŭsia dać henym rabotnikam wučycialoŭ polskaj mowy. Kali-ž paŭstała dumka budawać u tej miajscowaści kaścioł, Barys Kleckin šmat dawaŭ na hetu sprawu padmohi. Carskija ŭłady adnak sprawu budowy źlikwidawali.

U 1908 h. B. K. pierajechaŭ u Wilniu i tut załažyŭ drukarniu i wydawiectwa. Niamała prysłužyŭsia žydoŭskaj, a takža i polskaj kultury.

Hetulki ŭspaminaje ab B. K. „Słowo." Nie ŭspaminaje jano ničoha ab tym, što niaboščyk prysłužyŭsia niamała tak-ža i biełaruskaj kultury. Woś-ža na praciahu dziesiacioch hadoŭ, ad 1920 da 1930, wydawaŭ jon miž inšym i biełaruskija knižki. Za hety čas wydaŭ jon ich niešta bolš tryccacioch pa niekalki tysiač kožnaj. Wyjšli z jaho wydawiectwa biełaruskija školnyja padručniki, a takža rožnyja litaraturnyja i častkowa nawukowyja twory. Biełaruskija knižki, wydanyja B. Kleckinam, należać u Wilni da najlepšych wydańniaŭ, jak z boku drukarskaj techniki, tak i što da ideowaha padboru.

Hetaj swajej rabotaj B. Kleckin značna prysłužyŭsia kultury biełaruskaha narodu, siarod jakoha jon ros, hadawaŭsia, žyŭ i pracawaŭ. Niachaj-ža budzie za heta pašana jahonaj pamiaci!...

ab.

Užo wyjšaŭ z druku i pradajecca ŭ Wilni i na prawincyi

„Biełaruski Adryŭny Kalendar na 1938 h."

Cana adnaho ekzemplara 50 hr.

Chto kuplaje bolš, toj maje wialikuju źnižku.

Biełaruskaja Kniharnia „PAHONIA" Wilnia, Zawalnaja 1.

WASIŁKI

Addzieł dla dziaciej.

Pa hryby.

Ŭsie my družnaju siamjoju
Pa hryby pryjšli u haj —
Ja dy jon, dy ty sa mnoju ..
Chto zabłudzicca — hukaj!

Tut wawiorka
Raptam skok
Pa halinkach
Dy naŭciok!

Pa kamandzie raz-dwa-try —
Rassypajciesia, siabry!
Chto najpieršy znojdzie hryb —
Ci Mikołka, ci Pilip, —
Toj najbolšy budzie zuch,
Maładziec—adzin za dwuch.

Tolki, chłopcy, z uhaworam —
Nie biarycie muchamora,
Muchamor — nje barawik,
Jon nia budzie u zalik.

Šachmaty.

Ab hulni ŭ šachmaty isnuje hetkaja kazka.

Niejki indyjski karol byŭ chwory i nadta było jamu nudna.

Adzin z prydwornych, kab wylačyć karala, wydumaŭ hulniu, byccam wajnu dwuch karaloŭ.

Jak wiedama, šachmatnaja doška dzielicca na šeśdziesiat čatyry kratki, pa wosiem kratak z kožnaha boku.

Na doščy z dwuch praciŭnych bakoŭ rasstaŭlajucca fihury.

Fihury hetyja z kožnaha boku adnolkawyja, tolki rožnica ŭ kolery.

Nahadwajuć jany karala, karalewu i wojska.

Wojska kožnaha karala składajecca z waśmi piešak (piachota), dwuch aficeraŭ (laŭfry), dwuch kanioŭ i dźwie tury (słani):

Hetkim čynam, z dwuch suproćlehłych bakoŭ rasstaŭlajucca ŭ dwa rady pa šasnaccać fihur.

Kožnaja fihura maje swoj ch od.

Meta hulni jość taja — akružyć čužoha karala i nie astawić jamu niwodnaha wolnaha chodu.

Heta nazywajecca zrabić karalu mat (śmierć).

Kali karol wywučyŭsia hulać u šachmaty, to jon tak prylip da hetaj hulni, što zabyŭ i nudu i wylačyŭsia z chwaroby.

Hryška B.

Žaba.

Praźwinieŭ zwanok. Ŭsie sa školy wybiehli na dwor, dzie tak jarka świecić ciopłaje wiesnawoje soniejka.

Školny sad i dwor adrazu-ž zahamanili na roznyja hałasy. Ŭsim wiesieła i radasna.

Ale woś nieŭzabawie dzieci zamitusilisia, kinuli hulni.

— Što takoje? Što zdaryłasia?

— Žaba!

— Bi žabu!

Adusiul z krykam laciać dzieci na harod, adkul Michaś wyhnaŭ wializnuju žabu-rapuchu.

Žaba, pierapałochanaja ad takoha šumu, kidajecca, jak šalonaja, wa ŭsie baki. Ale družnaja hramada ŭžo akružyła jaje. Pasypalisia, jak hrad, kamieńni, pałki — usio na biednuju žabu...

Nastaŭnica pačuła taki niazwyčajny kryk i wybiehła na dwor.

— Što zdaryłasia? Chto pabiŭsia?

— Nichto, pani wučycielka.

— Heta my žabu zabili...

I dzieci z honaram pačali chwaścca nastaŭnicy ab swaim hierojskim učynku.

Michaś dyk rassturchaŭ usich i wybieh napierad.

— Heta ja, wyhnaŭ jaje z-pad świrna... Heta ja...

— Cicha, dzieci! — padniała ruku nastaŭnica. — Pachwalić was niama za što. Wy zrabili wialikuju škodu dla swaje školy.

— Što? Škodu?

Dzieci ździŭlena hladzieli na nastaŭnicu. Jakaja-ž heta škoda, kali žabu zabili?

— A woś što, dzieci! — skazała nastaŭnica. — U našym školnym harodzie wodzicca mnoha śliźniakoŭ, mošak i kaziawak. Ŭsie hetyja škodniki strašenna psujuć harodninu, sadawinu i pasiewy. Žaby ž, jak i ptuški, źniščajuć niamała hetych škodnikaŭ.

„Woś dyk nawina! — dumali dzieci. — Žaba — karysnaje stwareńnie!"

Soramna stała wučniam za swaje hierojstwy. Michaś dyk pačyrwanieŭ, biedny, ad soramu i adyšoŭsia ŭbok.

— Nu, Michaś, budzieš bić žab? — žartujuć z jaho siabry.

— A wy, — kaža jon, — chiba lepšyja?

Z relihijna-hramadzkaj niwy

⚔ **Mižnarodny Kanhres Chryścijanskich Prafesyjanalnych Sajuzaŭ.** U kancy wieraśnia siol. ŭ stalicy Francyi, Paryžy, adbyŭsia siomy čarhowy Kanhres Mižnarodnaj Federacyi Chryścijanskich Prafesyjanalnych Sajuzaŭ. Kanhres hety stanawili 300 delehataŭ.

Staršynia Federacyi hram. Pauvels, adčyniajučy narady Kanhresu ŭ swajej pramowie adznačyŭ, što zarhanizawanyja chryścijanskija rabotniki pieramožna zmahajucca z imknieńniami dyktatury sprawa i zlewa, baroniačy demakracyju i syndykalizm.

Z sprawazdačy Sakrataryjatu hetaj Federacyi dawiedwajemsia, što ahułam Chryścijanskija Prafesyjanalnyja Sajuzy majuć ciapier 1.500.000 siabroŭ. Z hetaj sprawazdačy dawiedwajemsia tak ža što ŭ fašystaŭskaj Italii i hitleraŭskaj Niamieččynie Sajuzy Chryścijanskich rabotnikaŭ skasawany.

Francuskaja presa, nie wyklučajučy socyjalistyčnaj i nawat kamunistyčnaj, da hetaha Kanhresu pastawiłasia prychilna. Kamunistyčnaja hazeta „L'Humanite" pryznaje, što chryścijanskija rabotnickija syndykaty jość sapraŭdnymi rabotnickimi arhanizacyjami.

Na hetym mižnarodnym Kanhresie chryścijanskich rabotnikaŭ byŭ prysutny kardynał Verdier, katory ŭ swajej pramowie padčyrknuŭ sympatyju, z jakoj zaŭsiody adnosiŭsia da rabotnickaha ruchu Katalicki Kaścioł.

⚔ **Unijnaja Kanferencyja ŭ Pinsku.** U dniach 1—3 wieraśnia siol. adbyłasia ŭ Pinsku šostaja z čarhi kanferencyja ŭ sprawie relihijnaj Unii siarod biełaruskaha i ukrainskaha nasielnictwa. Kanferencyja pryniała nowuju instrukcyju Uschodniaj Kongregacyi dziela prawodžańnia Unii.

Paśla referataŭ a. Urbana ab „Polščańni prawasłaŭnaje carkwy", wystupaŭ a. Donat Nawicki; jon u swaim referacie wykazwaŭ, što Uniju apirać treba na polskaj kultury, ćwierdziačy, što inšaja mowa i kultura nia była-b pryjemnaj dziaržaŭnym dziejnikam. Hetkaje wystupleńnie a. Nawickaha ździwiła nawat i niekatorych palakoŭ.

⚔ **Kanhres biazbožnikaŭ.** Kamunisty na biazbožnaść wydajuć šmat hramadzkich hrošaŭ i mnoha kładuć enerhii, hodnaj lepšaj sprawy.

Dziela ŭzmacnieńnia i rasšyreńnia biazbožnaj baraćby z relihijaj biazbožniki ładziać swaje kanhresy. Sioleta hetki kanhres biazbožnikaŭ mieŭ adbycca ŭ stalicy Belhii, Brukseli, ale ŭrad zabaraniŭ.

Na hety kanhres Maskoŭskaja centrala biazbožnikaŭ razasłała 1.200.000 zaprosinaŭ; pry hetym razasłała 3.000 000 biespłatna biazbožnickich brašurak.

Maskoŭskaja centrala biazbožnikaŭ pastanawiła naładzić nastupny mižnarodny kanhres biazbožnikaŭ u 1938 h u stalicy Anhlii, Londanie.

⚔ **Aryšty ksiandzoŭ u BSSR.** Apošnimi časami ŭ SSSR nanowa ŭzmahłosia praśledawańnie relihii. U Sawieckaj Biełarusi nadowiačy aryštowany apostalski administratar Mahiloŭskaj dyecezii ks. Aŭhło i ŭ Oršy ks. Kaščyc. Ciapier wa ŭsiej Sawieckaj Biełarusi astaŭsia tolki adzin katalicki ksiondz.

Hetak pradstaŭlajecca relihijnaja „swaboda" sumleńnia pad uładaj kamunistaŭ.

⚔ **Relihijnaja baraćba ŭ Niamieččynie.** Pahanski niamiecki nac.-socyjalizm, abo praściej hitleryzm, namahajecca dać Niamieckamu narodu „nowuju" pahanskuju relihiju. Dziela hetaha hitleryzm zaŭziata zmahajecca z chryścijanstwam i praśleduje chryścijanskaje duchawienstwa. Suproć niamieckaha pahanstwa ŭ Niamieččynie samatužna paŭstaŭ „Chrystusawy front", u jakim usie wieručyja chryścijanie abjednywajucca ŭ baraćbie z hitleraŭskim pahanstwam. U hetym „Chrystusawym froncie" rašučy ŭpłyŭ prajaŭlajuć pastyrskija listy katalickich biskupaŭ i papieskija encykliki.

Suproć praśledawańnia chryścijan u Niamieččynie hitleraŭski ŭrad atrymaŭ ad amerykanskich Niemcaŭ-katalikoŭ pratest, jaki maje 70.000 podpisaŭ.

⚔ **Biazbožniki prociŭ Žydoŭ u Sawietach.** Sawieckaja presa padaje: padčas žydoŭskaha świata Nowaha Hodu ŭ Birobidžanie, Sawieckaj Biełarusi i Ukrainie kamunistyčnyja biazbožniki napadali na žydoŭ, kali hetyja apošnija źbiralisia na malitwu i wyhaniali ich z bažnicaŭ. Paśla hetaha adbylisia aryšty rabinaŭ. U Biełarusi ŭ Barysawie aryštawali rabina Wolfsona za toje, što jon na Nowy Hod adpraŭlaŭ nabaženstwa; za relihijnuju prapahandu ŭ Biełarusi raźwiazali 21 žydoŭskich kahałaŭ, a bažnicy zakryli.

Biełaruskaja chronika.

B. Taraškiewič „worah narodu." Pa Wilni chodziać čutki, što razjušany teror u SSSR nie abminuŭ i Br. Taraškiewiča, jaki takža byccam zaličany ŭ lik „worahaŭ narodu" i apynuŭsia ŭ pałaženni tawaryšoŭ z „Hramady" i „Zmahańnia:" Bursewiča, Miatły, Dwarčanina, Krynčyka i inšych.

Br. Taraškiewič paśla wyjezdu ŭ SSSR. prabywaŭ u Maskwie; u Biełarusi žyć jamu było zabaroniena. B. Taraškiewič, prabywajučy ŭ Maskwie, napisaŭ knižku ab pałaženni biełaruskaha sialanstwa ŭ Polščy.

Akt abwinawačańnia za „Zasieŭki" na aŭtara hetaj knižki ŭžo hatoŭ. Sudowaja sprawa naznačana na 20.X.

Biełarusy i śmierć T. Masaryka. Z nahody śmierci Prezydenta T. Masaryka Bieł. Nac. K-t wysłaŭ na piśmie spohad Českamu Narodu na ruki ciapierašniaha prezydenta Beneša. Taki spohad na ruki českaha Ministra Zahr. Spraŭ wysłała Biełaruskaja Rada ŭ Prazie, a na ruki Centr. Sajuzu Čechasławackaha Studenstwa — Abjednańnie Biel. Stud Arhanizacyjaŭ. Na pachowinach Prezydenta była tak-ža biełaruskaja delehacyja, jakaja złažyła na trunu laŭrawy wianok z istužkami biełaruskaha nacyjanalnaha koleru.

Rada BNA. Adbyłosia pasiedžańnie Prezydyjumu Centralnaha Kamitetu — Biełaruskaha Narodnaha Abjednańnia, na jakim razhladalisia, miž inšym, sprawy palityčnyja. Dziela wyrašeńnia niekatorych spraŭ pastanoŭlena sklikać Radu BNA.

Padwyšyli wučniam płatu. U internacie „Ziem Północno-Wschodnich" u Wilni, wučniam z Biełaruskaj Himnazii padwyšyli płatu. Heta jašče adzin dokaz, što treba nieadkładna arhanizawać biełaruskija internaty i ahułam pomač biełaruskaj wučnioŭskaj moładzi

Biełarusy na Mižnarodnym Studenskim Kanhresie. 6—19.VIII sioleta ŭ Paryžy adbyŭsia XIX-y Kanhres Mižnarodnaj Konfederacyi (CIE). Da Konfedaracyi należyć i biełaruskaje studenstwa, što prabywaje ŭ Prazie. jakoje tak-ža brała ŭčaście ŭ henym mižnarodnym Kanhresie. Było tam 5 biełaruskich delehataŭ.

Biełarus na Mižnarodnym Prociŭalkoholičnym Kanhresie. 11—14.IX sioleta ŭ Waršawie adbyŭsia Mižnarodny Prociŭalkaho-

ličny Kanhres. U hetym Kanhresie pryjmaŭ udzieł tak-ža i Biełarus dr. St. Hrynkiewič.

Biełaruskim Studentam admowili prawa nasić dasiulešniuju šapku. Wilenskija administracyjnyja ŭłady, jak wiedama, nie dazwolili studentam Biełaruskaha Studenskaha Sajuzu nasić dasiulešniaj formy šapku. Studenty apelawali ŭ Ministerswa, ale j adtul nadyšoŭ adkaz admoŭny.

Biel. Kult.-Praśw. T-wa ŭ Waršawie ŭžo daŭno robić staraŭni prad Uładami ab zaćwierdžaŭni. Waršaŭskija biełarusy majuć nadzieju, što staraŭni ich urešcie skončacca pamysna.

Pinskaja Konferencyja i Biełarusy. Ukrainskaja hazeta „Новий Час" padaje, što na Unijnaj Konferencyi ŭ Pinsku było niekalki duchoŭnikaŭ biełarusaŭ, ale nie adzin z ich nie adważyŭsia hawaryć pabiełarusku. Nu j Biełarusy! Cikawa, siarod kaho jany dumajuć prawodzić Uniju?

Kara za „Aśvietu." Pad hetkim nazowam paru hadoŭ tamu wyšła knižyca dr. St Hrynkiewiča. Woś-ža knižyca hena była skanfiskawana, paśla byŭ za jaje Sud i aŭtaru prysudziŭ štraf i adsiedku. Dawiedwajemsia, što dr. St Hrynkiewič užo abiedźwie hetyja kary adbyŭ: i zapłaciŭ i adsiedziŭ.

Katalicki Dzień u Słonimie i Biełarusy. 26 IX ŭ Słonimie adbyŭsia Katalicki Dzień. Z nahody hetaha Dnia była naładžana Wystaŭka Katalickaj Presy. Biełarusy Kataliki wysłali tak-ža i swaje rožnyja katalickija wydańni.

I. E. ks. dr. F. Abrantowič, Apostalski Administratar Uschodniaha Abradu ŭ Mandžuryi, pawažna zaniamoh i wyjechaŭ na leki. Wysokadastojnamu chworamu žadajem chutkaha pawarotu da zdaroŭja!

Sprawa lehalizacyi Biel.Nac. Kamitetu. Starasta na m. Wilniu 1.X zaklikaŭ da siabie staršyniu Biel. Nac. K-tu ŭ Wilni inž. Ad. Klimowiča i prasiŭ wyjaśnić sprawu lehalizacyi hetaha K-tu. Zatym, što staršynia adrazu nia moh usiaho wyjaśnić, sprawu Starasta adłažyŭ da 8.X.

Cikawiacca biełarusami. 1.X adwiedaŭ našu redakcyju małady miamiecki wučony ekanamist z Berlina i padrabiazna infarmawaŭsia ab biełaruskich sprawach.

Dzień Biełaruskaj Kultury naznačany na 28.XI. Biełaruskaje hramadzianstwa da hetaha važnaha dnia rychtujecca ŭžo.

Musolin, jak razahnaŭsia,
Z hakam siem hadoŭ źbiraŭsia:
Treba-ž k' Hitleru u hości!
Tre' ciahnuć staryja kości, —
Choć daroha... jak skazaci?
Peŭna, lepš siadzieć u chacie!
A tut žonka ŭ wušy trubić,
Każa: „Hitler ciabie zhubić!"
Musolini każa: „Cicha!"
My z im razam zrobim licha,
Bo, jak tolki z miejsca zrušym —
Ŭsiu Rasieju rastrybušym.
Stalin nam rabotu robie —
(Adryhniecca jamu ŭ hrobie!):
Biełarusaŭ čysta-hładka
Padstryh tak, jak woŭk jahniatka.
My ciapier zakusim łasa:
Źniaŭšy skuru, źjadziom miasa,
A Japoncu — jahamościu —
Za Urałam kiniem kości.

* * *

Pan Mackiewič ŭ „Słowie" maža:
Jak aleń pa świecie skača,
To siadzić - nad Kocam płača,
Pannu—Polšču z Niemcam wiaža.
Tupoj brytwaj praŭdu hole,
Na ministraŭ nia ŭważaje,
Duch „kanserwy" ŭ nos puščaje,
Jak toj žyd adważny ŭ škole.
Papoŭ wučyć, Cerkwu stroić,
Ramont robić u OZOŃie,
Ŭ Palestynu Žydoŭ honie,
Ukrainu Niemcam kroić.
Radziwiłu husta kadzić,
Bje prad Hitleram pakłony,
Sypie Stalinu praklony,
Biełarusaŭ u łužu sadzić.
Da endecyi—da ciotki —
Dzień-praz-dzień załazić ŭ swaty:
Paskrabać joj choča piaty,
Ale-ž ruki za karotki!
Pamiašaŭ haroch z kapustaj —
Dyktaturu „zdemakraciŭ:"
Źlewa, sprawa łasku straciŭ —
Źjeŭ „kanserwu" — ŭ skryncy pusta...

Lawon Wietrahon

Murawanaja Ašmianka, Ašmianskaha pawietu. U kancy žniŭnia na Baŭtramieja byŭ tut fest. Dziakujučy dobraj pahodzie, dawiałosia być tam i mnie. Ludziej było mnoha.

Ašmianka — heta dawoli čysta biełaruskaje miastečka, niama tut niejak i žydoŭ. Časami spatykaŭ ja ŭ kapialušach panienak, što hawaryli papolsku. Znajomyja kazali, što hetyja panienki niehdzie ŭ Wilni ci hdzie ŭ žydowak słužać, dyk zatoje i hanaracca. Spatykaŭ praŭda i chłopcaŭ, što kończyŭšy čatyrochaddziałowuju „powszechnuju akademiju", haworać kalečanaj polščynaj, ale z imi i zhawarycca ciažka, dyk śmiajucca z ich. Takich adnak mała. Biełaruski nacyjanalny ruch pamału tut šyrycca. Biadawali, što mała majuć biełaruskaj litaratury. Kazali: budziem ciarpieć, ale biełaruskaści nia wyračymsia...

Hetak i treba.

S.

N.-Pahost, Dzisienski paw. U niadzielu 19 wieraśnia adbywaŭsia tut fest, było sorakhadzinnaje nabaženstwa. Bywaje jano kožny hod u hetym časie. U niadzielu byŭ apošni dzień. Ad samaj ranicy ciahnulisia ludzi na fest: piechatnyja i jazdawyja.

Da hadziny 10 naźbirałasia šmat ludziej, zastawili wazami harody i pole tak, što ani prabicca. Zaraz pačakaŭšy trumkajeć aŭtamabil; heta ks. Barodzič jedzie.

Paśla sumy skazaŭ jon papolsku kazańnie na ćwintary kaścielnym. Zyšoŭšy z kazalnicy, ks. Barodzič źwiarnuŭsia da ludziej z dakorami, našto jany haworać pa „rusku". A ludzi adkazali, što heta nie parusku, a pabiełarusku

Jak-by chaciełasia nam pasłuchać u kaściele swajho žywoha słowa, dy darma, panašamu nie haworać! **K. B.**

Turhieli, 30 klm. ad Wilni. Turhieli dawoli wialikaje miastečka. Jość tut pryhožy murawany

kaścioł, a naprociŭ kaścioła mnoha žydoŭskich kramaŭ i piŭnych. Žywuć tut pierawažna kataliki. Heta duża ciomny zakutak. Nihdzie niamožna ŭbačyć stolki pjanych, jak na feście, ci kirmašu ŭ Turhielach. Haruje dziela hetaha narod. Niadaŭna ŭ adnym miescy zabili dziaciuka z wioski Pastarak, u druhim miescy da paŭśmierci prybili mužčynu. Ale heta ŭžo tut nie nawina. Ludzi razumniejšyja narakajuć na wodku i kažuć, što jaje treba skasawać; heta praŭda, ale najlepš nia pić. Nacyjanalny biełaruski ruch tut słaby, słaboje tak-ža ŭświedamleńnie i hramadzkaje. Słowam, poŭnaja tut zastojka i adsutnaść kultury, jakuju nia mohuć pryščapić ani niarodnaja mowa ŭ kaściele, ani niarodnaja škoła. **S.**

Z PALITYKI

— **Musolini ŭ Hitlera ŭ haściach.** Musolini ŭ kancy minułaha tydnia adwiedaŭ Niamieččynu. Byŭ jon haściom Hitlera. Meta hetych „haścin" — bolš zmacawać niamiecka-italjański sajuz, jak sajuz fašyzmu proci kamunizmu. Hazety pišuć, što pry hetaj nahodzie Musolini pa prośbie św. Ajca, zakinuŭ słowa i za praśledawanuju ŭ Niamieččynie relihiju. Ci heta što pamoža — pakul niawiedama.

— **U Hišpanii** chatniaja wajna jašče niaskončana. Wyhladaje, što ciapier lepš majucca paŭstancy. Uradawaje wojska adnak tak-ža trymajecca i nie zdajecca. Hišpanskija biskupy wydali pastyrski list, u jakim wykazwajuć usie tyja złačynstwy, jakich dakanali čyrwonyja. List napisany ŭ duchu narodna-hišpanskim, niehišpanskija narody: baski i kataloncy i ichnyja narodnyja patreby, u henym liście pad uwahu, na žal, nie biarucca.

— **U Kitai** wajna razharełasia, što nazywajecca. Japoncy lezuć i lezuć u hłyb kitajskich ziamiel i „aswabadžajuć" ich ad... kitajcaŭ. Hetkaja meta ich napadu. Ab hetym jany nie saromiacca pisać i hawaryć. Da niabywałaj dzikaści japoncaŭ treba zaličyć napady ich samalotaŭ na biezbaronnyja kitajskija harady i mardawańnie bombami tysiačaŭ niawinnych ludziej.

— **U BSSR uściaž čyściać.** Niadaŭna ŭ Miensku aryštawanyja kulturnyja dziejačy, kiraŭniki addziełu mastactwa pry Sownarkomie BSSR: Tkačewič, Piasiukiewič i Model, a tak-ža biełaruskija piśmieńniki: Čarot, Stašeŭski, Hałubok, Zdziareŭski, Zwanok i inš. Aryštawany jany za toje, što jany „worahi narodu". Cikawa adznačyć, što henych „worahaŭ narodu", heta znača tych, što jašče nia wyzbylisia całkom biełaruskaha nacyjanalnaha pačućcia, tak mnoha tam jość, što ŭžo niešta 10 hadoŭ ich „čyściać" i wyčyścić nia mohuć. Znača, žywie Biełaruś!

— **Biblija ŭ formie apawiadańnia.** U Anhlii prystupili da wydańnia Biblii ŭ zusim nowaj formie. Biblija maje wyjści ŭ formie apawiadańnia, jakaja budzie čytacca z bolšym zacikaŭleńniem. Usie paŭtareńni i nudnyja śpisy imion buduć prapuščany zusim.

Biezrabocie ŭ Polščy. 15 wieraśnia siol. wa ŭsiej Polščy zarejestrawana 252.276 biezrabotnych. Raniej biezrabotnych było bolš.

— **Nasialeńnie Italii.** Nasialeńnie ŭ Italii zbolšwajecca. Ciapier jość — 43.444.000 narodu. Za 8 miesiacaŭ h. h. ažaniłasia 209.405 par, h. zn. na 50.631 par bolš, čymsia za hety-ž čas u 1936 h.

— **Kaściak čaławieka, što maje 12.000 hadoŭ.** U Anhlii ŭ časie archeolohičnych raskopaŭ u m. Kaddar wydabyli kaściak čaławieka, jaki, pawodle śćwierdžańnia wučonych, maje 12.000 hadoŭ. Dakładna śćwierdžana, što heta kaściak mužčyny, jaki pamior majučy 23 hady. Wučonyja śćwierdzili, što za 12 tysiač hadoŭ u budowie čaławieka paŭstali zusim niaznačnyja źmieny.

— **Archiŭ Masaryka.** Niaboščyk T. Masaryk pakinuŭ bahatuju biblijateku i wializarny archiŭ, jaki składajecca z 310.000 ekzemplaraŭ. Archiŭ Masaryka ŭžo źjaŭlajecca ŭłasnaściaj čechasławackaje dziaržawy. Prywatnuju biblijateku Masaryka acaniajuć na 250 tysiač karon.

— **Meteor.** U minułym tydni ŭ SSSR u wakolicach Kazani zwaliŭsia meteor, paśla čaho 4 minuty trywaŭ silny huk, padobny da hrymotaŭ. Adzin abłamak meteoru, wahi 54 klh., katory zaryŭsia ŭ ziamlu na paŭtara metra, užo dastali.

— **Ukrali syna Stalina.** Niadaŭna hazety pawiedamlali, što ŭ Maskwie zhinuŭ 12-letni syn Stalina, Wasil. Dadumwajucca, što heta rabota palityčnych worahaŭ sawieckaha dyktatara, jakija hetym abo mściać Stalinu za nieštą, abo chočuć niečaha ad jaho dabicca.

— **U Litwie ŭściaž lepš.** Litoŭskija hazety pišuć, što ŭ Litwie značna palepšajecca i raźwiwajecca haspadarčaje žyćcio ŭwa ŭsich halinach. Heta palepšańnie datyča roŭna siała, jak i žyćcia fabryčnaha ŭ haradoch.

— **Prawasłaŭnaja Wałyń prociŭ maskalafilskaj palityki swaich jepiskapaŭ.** 10.IX u Pačajewie byŭ fest. Była wialikaja masa prawasłaŭnych ukrainskich bahamolcaŭ. Paśla Służby Božaj pasły ŭkraincy naładzili wieča, na jakim zhanili dasiulešniju maskalafilskuju palityku prawasłaŭnych jepiskapaŭ i damahalisia chutčejšaha sklikańnia Saboru Prawasłaŭnaj Carkwy, kab choć raz urešcie ŭparadkawać carkoŭnaje žyćcio.

— **Na adnu tysiaču žycharoŭ wypadaje aŭtamabilaŭ** — u Złuč. štatach Ameryki— 205, u Francyi — 49, u Anhlii — 43, u Šwecyi i Belhii pa 23, u Niamieččynie — 18, u Italii — 9, u Čechasławaččynie — 8, u Aŭstryi — 6, u Rumynii — 1,5, u Polščy — 0,7.

— **Usio razam.** U Francyi bratybliźniuki Teodor i Feliks Bret razam skončyli himnaziju, razam — wajennuju školu, razam stali kapitanami, a narešcie razam hienerałami. Byli abodwy na Wialikaj Wajnie. Ciapier abodwy dastali najwyšejšaje adznačeńnie — kryž Legii Hanarowaj.

Wilenskaja chronika.

— **Napad na rabina.** Hazety pisali, što 28.IX na Zawalnaj wulicy na rabina Rubinštejna napaŭ niejki chulihan i pabiŭ jaho pałkaj. Słowam, chulihany nia zwodziacca.

— **Kab nam choć častku!** Hazety niadaŭna pisali, što mahistrat m. Wilni polskamu teatru na Pahulance miesiačna daje 7,700 zał. padmohi.

— **Litoŭskim studentam nie pazwalajuć nasić dasiulešnich šapak.** Dziesiać hadoŭ tamu litoŭcy studenty wilenskaha uniwersytetu z wiedama uniwersyteckaj ułady pačali nasić adumysłowyja šapki. Woś-ža ciapier hetkija sprawy należać da administracyjnych uładaŭ, jakija formy dasiulešnich litoŭskich šapak nie zaćwierdzili.

— **„Przegląd Wileński" Nr 7** administracyjnymi ŭładami skanfiskawany.

Paštowaja skrynka.

Uł. Č. Hazetu pasyłajem, za 3 zał. dziakujem, prośbu spoŭnili. Prysyłajcie probnyja adrasy!

St. S. Za 1,40 dziakujem. Było-b duża pažadana, kab Wy prysyłali nam probnyja adrasy. Duża prosim!

W. M. Achwotna karystajem.

U. B. Wysyłajem.

C. D. Nie atrymali, parupciesia wysłać druhi raz.

Z. K. U nastupnym numary.

W. J. Dziakujem Wam za probnyja adrasy!

S. J. Karystajem, nie zabywajcie ab nas!

P. H. Skarystajem u nastupnym numary.

K. B. Źmiaščajem, pišycie časciej.

„Chr. Dumka" wychodzić: 5 i 20 kožnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 2 zł. 40 hr., na paŭhoda — 1 zł. 20 hr., na try miesiacy — 60 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ.

Adras Redakcyi i Administracyi: Wilnia (Wilno), Zawalnaja wul. № 1—2.

Redakcyjnaja Kalehija: Ks. Dr. I. Rešeć, Wincuk Adważny, Ks. Ad. Stankiewič, W. Jermałkowič.

Adkazny redaktar KS. AD. STANKIEWIČ. × Časapis wychodzić z dazwolu duchoŭnaj ułady. × Wydawiec „BIEŁPRES".

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Zawalnaja wul. № 1.